Számítógépes Grafika

Hajder Levente és Baráth Dániel

hajder@inf.elte.hu

Eötvös Loránd Tudományegyetem Informatikai Kar

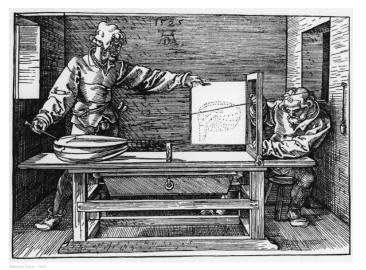
2019/2020. I. félév

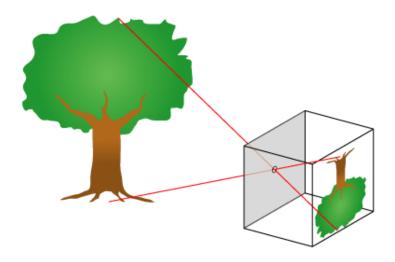

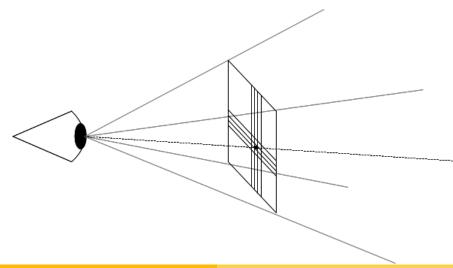
Tartalom

- Reycasting: motiváció
- Raycasting
- Sugarak indítása
- Metszések
  - Sugár és sík metszéspontja
  - Sugár és háromszög metszéspontja
  - Sugár és poligon metszéspontja
  - Sugár és gömb metszéspontja
  - Transzformált objektumok
- BayCasting versus RayTracing

Motiváció

- Tekintsünk minden pixelre úgy, mint egy kis ablakra a világra
- Milyen színértéket vegyen fel ez a pixel? → Nézzük meg, mi látszik onnan a világból és az alapján rendeljünk hozzá a pixelhez egy színt!

Raycasting

```
Minden pixelre:
```

Indítsunk egy sugarat a színtérbe

Minden objektumra a színtérben:
Nézzük meg, hogy metszi-e a sugár az objektumo

A legközelebbi metszett objektum színével színezzük ki a pixelt

Sugár

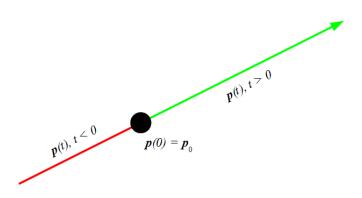
- A sugárnak van
  - egy p₀ kiindulási pontja
  - és egy v iránya
- A parametrikus sugár:

$$\mathbf{p}(t)=\mathbf{p}_0+t\mathbf{v},$$

ahol t > 0 (félegyenes!).

ullet t=0?, t<0? sugár kezdőpontja, sugár mögötti részek

Sugár

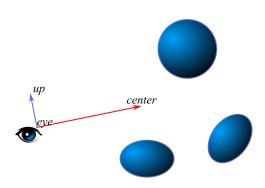

Kérdés

- Honnan indítsuk a sugarat?
- Milyen irányba küldjük a sugarat?
- Hogyan metszük el a sugarat akármivel?

Sugarak indítása

- A szempozicióból indítunk sugarakat minden pixel középpontján keresztül
- Most: középpontosan szeretnénk vetíteni egy szembe, a vetítési sík egy négyszögletes részét megfeleltetve a képernyőnek
- Szem/kamera tulajdonságok:
  - szempozició (eye),
  - egy pont amire néz (center),
  - felfele irányt megadó vektor a világban (up),
  - nyílásszög, amekkora szögtartományt lát (fovx, fovy).
  - (vetítővászon mérete. Most legyen adott: $2 \tan \left(\frac{fovx}{2} \right) \times 2 \tan \left(\frac{fovy}{2} \right)$ nagyságú)
- Ezek segítségvel fogjuk megadni az (i, j) pixel világbeli koordinátáit

Sugarak indítása

Keressük a kamera saját **u**, **v**, **w** (jobbkezes!) koordinátarendszerét!

Nézzen a kamera –Z irányba!

$$\mathbf{w} = \frac{\mathbf{eye} - \mathbf{center}}{|\mathbf{eye} - \mathbf{center}|}$$

 Az X tengely legyen merőleges mind w-re, mind az up irányra!

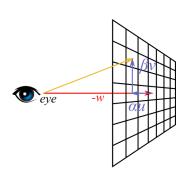
$$\mathbf{u} = \frac{\mathbf{up} \times \mathbf{w}}{|\mathbf{up} \times \mathbf{w}|}$$

Az Y tengely merőleges u-ra és w-re is:

$$\mathbf{v} = \mathbf{w} \times \mathbf{u}$$

(i, j) pixel koordinátái

 Legyen **p** az *i*, *j* pixel középpontja, a vetítősík egységnyi távolságra a nézőponttól! Ekkor

$$\mathbf{p}(i,j) = \mathbf{eye} + (\alpha \mathbf{u} + \beta \mathbf{v} - \mathbf{w}).$$

Ahol

$$\alpha = \tan\left(\frac{\textit{fovx}}{2}\right) \cdot \frac{\textit{i} - \textit{width}/2}{\textit{width}/2},$$

$$\beta = \tan\left(\frac{\text{fovy}}{2}\right) \cdot \frac{\text{height/2} - j}{\text{hight/2}}.$$

A sugár egyenlete

- A sugár egy félegyenes, amit kezdőpontjával és irányvektorával adhatunk meg.
- Legyen p₀ a sugár kezdőpontja, v pedig az irányvektora, ekkor

$$\mathbf{p}(t)=\mathbf{p}_0+t\mathbf{v},\quad t\geq 0$$

megadja a sugár összes pontját.

- Most a sugarak kezdőpontját az előbbieknek megfelelően számoljuk, azaz p₀ = p(i, j)
- A sugár irányvektora pedig $\mathbf{v} = \frac{\mathbf{p}(i,j) \mathbf{e}\mathbf{y}\mathbf{e}}{|\mathbf{p}(i,j) \mathbf{e}\mathbf{y}\mathbf{e}|}$

Metszések

- A sugárkövető programok futásidejük döntő részében metszéseket fognak végezni
- Nézzük meg néhány egyszerű geometriai elemmel vett metszetét a sugárnak
- A sugarunk mindig a fent is látott $\mathbf{p}(t) = \mathbf{p}_0 + t\mathbf{v}$ alakú, ahol feltesszük a továbbiakban, hogy $|\mathbf{v}| = 1$

Metszések: parametrikus sugár-implicit felület

- Legyen adva egy $f(\mathbf{x}) = 0$ implicit egyenlet, ami meghatározza a metszeni kívánt felületünket $(\mathbf{x} \in \mathbb{R}^3)$
- A sugarunk egyenlete ∀t ∈ [0, ∞)-re meghatároz egy pontot a térben → tegyük be ezt a képletet az implicit egyenletbe!
- Tehát a következő egyenletet kell megoldanunk t-re:

$$f(\mathbf{p}(t))=0$$

- A kapott t-től függően a következő esetek állhatnak fenn:
  - ullet Ha t>0, akkor a sugarunk előtt van a felület és metszi
  - Ha t=0 a sugár a felületről indul
  - Ha t < 0, akkor a sugár "mögött" van a felület és metszi a sugár egyenese a felületet (de nekünk t > 0 kell!)

Metszések: parametrikus sugár-parametrikus felület

- Legyen adva egy $\mathbf{r}(u, v) = [r_X(u, v), r_Y(u, v), r_Z(u, v)]^T$ parametrikus felület
- Kell: találni egy olyan t sugárparamétert, amihez létezik (u, v), hogy

$$\mathbf{r}(t) = \mathbf{r}(u, v)$$

- Ez három ismeretlenes (t, u, v), három egyenletes (x, y, z koordinátánként egy) egyenletrendszer
- A t ugyanúgy ellenőrizendő, mint előbb, de most az (u, v)-re is figyeljünk, hogy a felületünk paramétertartományának megengedett részén van-e (általában $(u, v) \in [0, 1]^2$ kell)!

Egyenes és implicit sík metszéspontja

- Síkot megadhatunk implicit alakban: Ax + By + Cz + D = 0
- A

$$\mathbf{p}(t) = \mathbf{p}_0 + t\mathbf{v} = \begin{bmatrix} x_0 \\ y_0 \\ z_0 \end{bmatrix} + t \begin{bmatrix} x \\ y \\ z \end{bmatrix}$$

sugár egyenese metszi a síkot, ha

$$A(x_0 + tx) + B(y_0 + ty) + C(z_0 + tz) + D = 0$$

Egyenes és implicit sík metszéspontja

Ezt t-re átrendezve adódik

$$t(Ax + By + Cz) + Ax_0 + By_0 + Cz_0 + D = 0$$

$$t = -\frac{Ax_0 + By_0 + Cz_0 + D}{Ax + By + Cz}$$

Látható a sík a nézőpontunkból, ha t > 0

Egyenes és normálvektoros sík metszéspontja

- Legyen q₀ a sík egy pontja, n a normálvektora,
- Legyen p₀ ez egyenes egy pontja, v az irányvektora.
- Az egyenes egyenlete:

$$\mathbf{p}(t)=\mathbf{p}_0+t\mathbf{v}$$

A sík egyenlete:

$$\langle \mathbf{n}, \mathbf{q} - \mathbf{q}_0 \rangle = 0$$

- minden **q** pontja a síknak kielégíti ezt az egyenletet

Egyenes és normálvektoros sík metszéspontja

Behelyettesítve p(t)-t a q helyére:

$$\langle \mathbf{n}, \mathbf{p}_0 + t\mathbf{v} - \mathbf{q}_0 \rangle = 0,$$

$$\langle \mathbf{n}, \mathbf{p}_0 \rangle + t \langle \mathbf{n}, \mathbf{v} \rangle - \langle \mathbf{n}, \mathbf{q}_0 \rangle = 0,$$

$$t = \frac{\langle \mathbf{n}, \mathbf{q}_0 \rangle - \langle \mathbf{n}, \mathbf{p}_0 \rangle}{\langle \mathbf{n}, \mathbf{v} \rangle} = \frac{\langle \mathbf{n}, \mathbf{q}_0 - \mathbf{p}_0 \rangle}{\langle \mathbf{n}, \mathbf{v} \rangle},$$

ha $\langle \mathbf{n}, \mathbf{v} \rangle \neq 0$.

- A sugár metszi a síkot, ha: t > 0.
- Ha \(\mathbf{n}, \mathbf{v}\)\) = 0, akkor az egyenes párhuzamos a síkkal, és
  így vagy nincs metszéspontjuk, vagy az egyenes a síkon
  fut

Egyenes és parametrikus sík metszéspontja

- Síkot megadhatunk egy **q** pontjával és **i**, **j** kifeszítő vektorokkal is: $\mathbf{s}(u, v) = \mathbf{q} + u\mathbf{i} + v\mathbf{j}$
- Metszéspont a p(t) = p₀ + tv sugár egyenesével: keressük t és u, v-t úgy, hogy

$$\mathbf{p}(t)=\mathbf{s}(u,v)$$

Beírva a képleteket adódik

$$\mathbf{p}_0 + t\mathbf{v} = \mathbf{q} + u\mathbf{i} + v\mathbf{j}$$

Átrendezve kapjuk, hogy

$$\mathbf{p}_0 - \mathbf{q} = -t\mathbf{v} + u\mathbf{i} + v\mathbf{j}$$

Egyenes és parametrikus sík metszéspontja

- Ez három ismeretlenes, három lineáris egyenletből álló egyenletrendszer, ami megoldható, ha v, i, j lineárisan nem összefüggő
- Mátrix alakban:

$$\begin{bmatrix} p_{0x} - q_x \\ p_{0y} - q_y \\ p_{0z} - q_z \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} -v_x & i_x & j_x \\ -v_y & i_y & j_y \\ -v_z & i_z & j_z \end{bmatrix} \begin{bmatrix} t \\ u \\ v \end{bmatrix}$$

• Látjuk a síkot, ha t > 0 (most $u, v \in \mathbb{R}$ a felület paramétertartománya, ez teljesülni fog)

Háromszög megadása

- Egyértelműen megadható három csúcsával.
- Ha a, b, c a háromszög csúcsai, akkor a hozzátartozó sík pont-normálvektoros implicit megadásához a sík
  - egy pontja a, b, c bármelyike
  - normálvektora

$$\mathbf{n} = \frac{(\mathbf{c} - \mathbf{a}) \times (\mathbf{b} - \mathbf{a})}{\|(\mathbf{c} - \mathbf{a}) \times (\mathbf{b} - \mathbf{a})\|},$$

ahol $\times$ a vektoriális szorzást jelöli, és ekkor $\mathbf{n}$ egységnyi hosszúságú.

Háromszög és egyenes metszéspontja

Két lépés alapján meghatározhatjuk

- Először számítsuk ki az egyenes és háromszög síkjának metszéspontját
  - Egyenes egy pontja ismert: pl. háromszög a csúcsa.
  - ullet Egyenes két irányvektora megadható: pl. ${f b}-{f a}$ és ${f c}-{f a}$
  - Metszéspontot jelöljük p-vel.
- Majd nézzük meg, hogy a metszéspont a háromszögön belül van-e.

Pont a háromszögön vizsgálat: egyszerűbb módszer

- A háromszög három oldala és a normálvektor alapján két félsík adódik.
- Minden oldal esetén a háromszöget csak az egyik félsík tartalmazza.

$$\langle (\mathbf{p} - \mathbf{a}) \times (\mathbf{b} - \mathbf{a}), \mathbf{n} \rangle \ge 0$$

$$\langle (\mathbf{p} - \mathbf{b}) \times (\mathbf{c} - \mathbf{b}), \mathbf{n} \rangle \ge 0$$

$$\langle (\mathbf{p} - \mathbf{c}) \times (\mathbf{a} - \mathbf{c}), \mathbf{n} \rangle \ge 0$$

 A három frappáns képlet viszonylag sok számítást tartalmaz.

Pont a háromszögön vizsgálat: gyorsabb módszer

 Legyenek λ₁, λ₂, λ₃ a **p** pont háromszögön belüli baricentrikus koordinátái, úgy hogy

$$\mathbf{p} = \lambda_1 \mathbf{a} + \lambda_2 \mathbf{b} + \lambda_3 \mathbf{c}$$

p Akkor, és csak akkor van a △-ön belül, ha

$$0 \leq \lambda_1, \lambda_2, \lambda_3 \leq 1.$$

Pont a háromszögön vizsgálat: gyorsabb módszer

- Először számítsuk ki az egyenes és a háromszög síkjának metszéspontját, ez legyen p (már ha létezik).
- Legyenek λ₁, λ₂, λ₃ a **p** pont háromszögön belüli baricentrikus koordinátái, úgy hogy

$$\mathbf{p} = \lambda_1 \mathbf{a} + \lambda_2 \mathbf{b} + \lambda_3 \mathbf{c}$$

p Akkor, és csak akkor van a △-ön belül, ha

$$0 \leq \lambda_1, \lambda_2, \lambda_3 \leq 1.$$

Pont a háromszögön vizsgálat: gyorsabb módszer

• Tudjuk, hogy
$$\mathbf{p} = [x, y, z]^T = \lambda_1 \mathbf{a} + \lambda_2 \mathbf{b} + \lambda_3 \mathbf{c}$$
. Ekkor
$$x = \lambda_1 a_x + \lambda_2 b_x + \lambda_3 c_x$$
$$y = \lambda_1 a_y + \lambda_2 b_y + \lambda_3 c_y$$
$$z = \lambda_1 a_z + \lambda_2 b_z + \lambda_3 c_z,$$

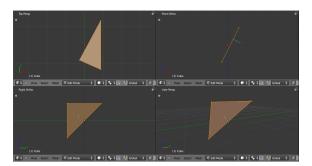
ill.
$$\lambda_1 + \lambda_2 + \lambda_3 = 1 \Rightarrow \lambda_3 = 1 - \lambda_1 - \lambda_2$$

- A gyorsabb számolásért vegyük a fentinek egy síkra vett vetületét
- A koordinátasíkok közül (XY, XZ vagy YZ) arra vegyük a háromszög 2D vetületét, amelyre a háromszög vetületének területe a legnagyobb! → a háromszög és a sík normálisa leginkább "egyállású"
- A vetülethez egyszerűen elhagyjuk z, y vagy x egyenletét, megfelelően

990

Pont a háromszögön vizsgálat: gyorsabb módszer

Azt tengely kell választani, amelyik mentén a legnagyobb a háromszög normálvektorának abszolút értéke. (Így biztos nem fordulhat elő, hogy a háromszög merőleges a síkra, és csak egy szakasz marad belőle!)

Pont a háromszögön vizsgálat: gyorsabb módszer

Pl. legyen a z a választott tengely. Ekkor

$$x = \lambda_1 a_x + \lambda_2 b_x + \lambda_3 c_x$$

$$y = \lambda_1 a_y + \lambda_2 b_y + \lambda_3 c_y$$

• Behelyettesítve $\lambda_3 = 1 - \lambda_1 - \lambda_2$ -t, és rendezve:

$$x = \lambda_1(a_x - c_x) + \lambda_2(b_x - c_x) + c_x$$

 $y = \lambda_1(a_y - c_y) + \lambda_2(b_y - c_y) + c_y$

Pont a háromszögön vizsgálat: gyorsabb módszer

• Rendezve λ_1, λ_2 -re kapjuk:

$$\lambda_1 = \frac{(b_y - c_y)(x - c_x) - (b_x - c_x)(y - c_y)}{(a_x - c_x)(b_y - c_y) - (b_x - c_x)(a_y - c_y)}$$
$$\lambda_2 = \frac{-(a_y - c_y)(x - c_x) + (a_x - c_x)(y - c_y)}{(a_x - c_x)(b_y - c_y) - (b_x - c_x)(a_y - c_y)}$$

- A nevező csak degenerált háromszög esetén lehet nulla.
- p akkor és csak akkor van a háromszögön belül, ha

$$0 \leq \lambda_1, \lambda_2, \lambda_3 \leq 1$$
.

Sugár metszése poligonnal

- Egyszerű, de lassú módszer: osszuk fel háromszögekre a poligont.
- Visszavezettük az előző problémára (sugár metszése háromszögekkel).

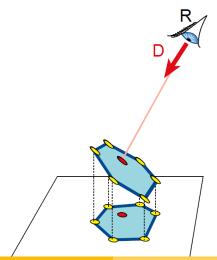
Sugár metszése poligonnal

- Gyors módszer adható, ha a poligonunk csúcsai egy síkban vannak.
- Ekkor a metszés két lépésben végezhető:
  - A sugarunkat metszük el a poligon síkjával.
  - Döntsük el, hogy a metszéspont a poligonon belül van-e-
- A másodikat egy síkban érdemes csinálni (vagy a poligon síkjában, vagy a poligon valamely koordinátatengelyre vett vetületének síkjában)

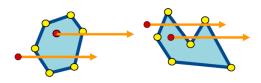
Sugár és sík metszéspontja Sugár és háromszög metszéspontja Sugár és poligon metszéspontja Sugár és gömb metszéspontja Transzformált objektumok

Sugár metszése poligonnal

Pont-poligon tartalmazás teszt síkban

- A pont a poligonon belül van, ha tetszőleges irányú, belőle indított sugárnak páratlan számú metszéspontja van a poligon oldalaival (azaz a sugarat a poligon összes oldalszakaszával el kell metszeni)
- Konkáv és csillag alagú poligonra is működik

Sugár metszése szakasszal

• A poligon $\mathbf{d}_i = (x_i, y_i), \mathbf{d}_{i+1} = (x_{i+1}, y_{i+1})$ csúcspontjai közötti szakasz parametrikus alakja: $\mathbf{d}_{i,i+1}(s) = (1-s)\mathbf{d}_i + s\mathbf{d}_{i+1} = \mathbf{d}_i + s(\mathbf{d}_{i+1} - \mathbf{d}_i), s \in [0, 1]$

• Ezt kell metszeni a
$$\mathbf{p}(t) = \mathbf{p}_0 + t\mathbf{v}$$
 alakú sugárral

- Most: a p₀ = (x₀, y₀) pont az a pont, amiről el akarjuk dönteni, hogy a poligonon belül van-e, v tetszőleges
- Legyen v = (1,0)!
- Így a $\mathbf{p}(t) = \mathbf{d}_{i,i+1}(s)$ egyenletet csak y koordinátára kell megoldani

Sugár metszése szakasszal

- Keressük meg, hogy hol metszi a $\mathbf{d}_{i,i+1}(s)$ oldal egyenese a sugarat (=melyik s-re lesz $d_{i,i+1}(s)_y = y_0$?)
- Azaz $y_0 = y_i + s(y_{i+1} y_i)$
- s-t kifejezve: $s = \frac{y_0 y_i}{y_{i+1} y_i}$
- Innen megkapjuk azt az x koordinátát d_{i,i+1}(s)-be behelyettesítve, ahol a sugár metszi a szakaszt (HF: kifejezni t-t DE: kell ez most nekünk?)
- Ha s ∉ [0,1] : a sugár nem metszi a szakaszt (csak az egyenesét)
- Ha t ≤ 0: a sugár egybeesik a szakasszal, vagy mögötte van a metszéspont

A gömb egyenlete

• Az r sugarú, $\mathbf{c} = (c_x, c_y, c_z)$ középpontú gömb implicit egyenlete:

$$(x-c_x)^2+(y-c_y)^2+(z-c_z)^2-r^2=0$$

Ugyanez skalárszorzattal felírva:

$$\langle \mathbf{p} - \mathbf{c}, \mathbf{p} - \mathbf{c} \rangle - r^2 = 0,$$

ahol **p** =
$$(x, y, z)$$
.

Gömb és egyenes metszéspontja

- Legyen p₀ ez egyenes egy pontja, v az irányvektora.
- Ekkor az egyenes egyenlete:

$$\mathbf{p}(t)=\mathbf{p}_0+t\mathbf{v}$$

Behelyettesítve a gömb egyenletébe, kapjuk:

$$\langle \mathbf{p}_0 + t\mathbf{v} - \mathbf{c}, \mathbf{p}_0 + t\mathbf{v} - \mathbf{c} \rangle - r^2 = 0$$

Kifejtve:

$$t^2\langle \mathbf{v}, \mathbf{v}\rangle + 2t\langle \mathbf{v}, \mathbf{p}_0 - \mathbf{c}\rangle + \langle \mathbf{p}_0 - \mathbf{c}, \mathbf{p}_0 - \mathbf{c}\rangle - r^2 = 0$$

$$t^2\langle \mathbf{v}, \mathbf{v}\rangle + 2t\langle \mathbf{v}, \mathbf{p}_0 - \mathbf{c}\rangle + \langle \mathbf{p}_0 - \mathbf{c}, \mathbf{p}_0 - \mathbf{c}\rangle - r^2 = 0$$

- Ez másodfokú egyenlet t-re (minden más ismert).
- Legyen $D = (2\langle \mathbf{v}, \mathbf{p}_0 \mathbf{c} \rangle)^2 4\langle \mathbf{v}, \mathbf{v} \rangle (\langle \mathbf{p}_0 \mathbf{c}, \mathbf{p}_0 \mathbf{c} \rangle r^2)$
- Ha D > 0: két megoldás van, az egyenes metszi a gömböt.
- Ha D = 0: egy megoldás van, az egyenes érinti a gömböt.
- Ha D < 0: nincs valós megoldás, az egyenes nem metszi a gömböt.

Transzformált objektumok

- Legyen **M** egy adott objektum transzformációs mátrixa.
- Feladat: Keressük r sugár és az M-mel transzformált objektum metszéspontját!
- Probléma: Hogyan transzformálunk egy gömböt?
   Pontonként? Képletet írjuk át? ...
- Megoldás: Transzformáljuk inkább a sugarat!

Tétel

Az r sugár és az **M**-mel transzformált objektum metszéspontja $\equiv$ az $\mathbf{M}^{-1}$ -zel transzformált $\mathbf{r}$ sugár és az objektum metszéspontja.

- $\bullet~\textbf{M} \in \mathbb{R}^{4 \times 4},$ homogén transzformáció
- Sugár kezdőpontja: $\mathbf{p}_0 = (p_x, p_y, p_z) \rightarrow [p_x, p_y, p_z, 1]$
- Sugár iránya: $\mathbf{v} = (v_x, v_y, v_z) \rightarrow [v_x, v_y, v_z, 0]$. Így nem hat rá az eltolás.
- Transzformált sugár $\mathbf{r}'(t)$: $\mathbf{M}^{-1}\mathbf{p} + t \cdot \mathbf{M}^{-1}\mathbf{v}$

Metszésvizsgálat

- Metszésvizsgálat: használjuk r'(t)-t!
- Metszéspont: q, akkor az eredeti térben M · q.
- Távolságokat újra kell számolni az eredeti térben!
- Normálvektorok: $\mathbf{n}$ helyett $\mathbf{M}^{-T} \cdot \mathbf{n}$ (inverz-transzponált).

RayCasting versus RayTracing

- Raycasting : sugárvetés
- RayTracing : (rekurzív) sugárkövetés
- Sugárkövetés összetevői: felület pontjait meghatározza a saját színe megvilágítva a
  - fényforrásokkal és a
  - egyéb felületről érkező fénysugarakkal.
- "egyéb felületeket" két kitüntetett irányban nézzük meg
  - tökéletes tükröződés iránya
  - fénytörés (áttetszés esetén)
- Rekurzivitás: felületekről érkező sugarakat tetszőleges mélységben vizsgáljuk
  - Rekurió mélységének a futási idő korlátot ad.

